

STELLINGEN

behorend bij het proefschrift van Casper Constantijn de Jonge
Between Grammar and Rhetoric
Dionysius of Halicarnassus on Language, Linguistics, and Literature

I

Dionysius van Halicarnassus' werk *Peri syntheseôs onomatôn* is een geslaagde synthese van verschillende antieke taaldisciplines.

II

Dionysius van Halicarnassus is de oudste overgeleverde historicus van de westerse taalkunde.

III

De geringe waardering die Dionysius van Halicarnassus ten deel is gevallen onder filologen van de negentiende en twintigste eeuw is het gevolg van een ontoereikend begrip van zijn praktische retorische doelstellingen.

IV

Dionysius van Halicarnassus' kritiek op de obscure stijl van Thucydides en op de poëtische passages in het werk van Plato, de filosoof die hij tot verbazing van antieke en moderne geleerden aan de redenaar Demosthenes ondergeschikt acht, moet worden begrepen als een pleidooi voor helderheid als een essentiële kwaliteit van effectieve retorica.

V

Wie de antieke geschiedenis van de syntaxis reconstrueert moet daarbij een belangrijke plaats toekennen aan de syntactische observaties van de retor Dionysius van Halicarnassus.

VI

De miskennis van de inhoudelijke verbanden tussen Horatius' *Ars poetica* en Dionysius' *Peri syntheseôs onomatôn*, twee literair-kritische werken die geschreven werden door tijdgenoten in Augusteïsch Rome, is gedeeltelijk het gevolg van de onproductieve scheiding tussen Griekse en Latijnse filologie in de moderne tijd.

VII

In Dionysius van Halicarnassus, *Comp.* 16.62,10 (ed. Usener & Radermacher) moeten met handschrift F de woorden καὶ θετικούς gelezen worden.

(Contra: ed. Usener & Radermacher 1904-1929 en ed. Aujac & Lebel 1981)

VIII

In de standaardeditie van Sappho fr. 31 (Voigt) is het woord ἔαγε in vers 9 ten onrechte tussen *cruces* geplaatst.

IX

Het feit dat de mythische figuur van Niobe zowel in het Griekse epos als in de klassieke tragedie geldt als het ultieme *exemplum* van oneindig verdriet maakt dat haar ongeluk in iedere tekstpassage beschreven wordt in termen die passen bij de situatie van de personages die door zichzelf of door anderen met haar vergeleken worden (in het bijzonder Priamus, Antigone en Electra).

(Vergelijk: Casper de Jonge, 'De tranen van Niobe. De versteende Niobe als *exemplum* in Homerus en Sophocles', *Lampas* 36 [2003] 188-210)

X

Het procédé van de *leçon par l'exemple* is karakteristiek voor het retorische onderwijs in de antieke wereld.

XI

Een college over de zin van de bestudering van de oudheid, met aandacht voor verschillende argumenten en mogelijke standpunten, verdient een vaste plaats in het curriculum van de opleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur.

XII

De veronderstelling dat de componist Felix Mendelssohn-Bartholdy de donkere zijde des levens niet ervaren zou hebben en daardoor 'den Schmerzen und Leiden der Menschenseele in seiner Musik wenig Raum gönnte' getuigt niet alleen van miskennis van de melancholische ondertoon in zijn muziek, maar ook van een beperkte visie op kunstenaarschap.

(Contra: Walter Niemann, 'Vorwort' in Mendelssohns *Lieder ohne Worte*, ed. Peters)

XIII

Johannes Brahms heeft zijn bewondering voor Johann Strauss' *Donauwalzer* ('leider nicht von Johannes Brahms') muzikaal tot uitdrukking gebracht door een allusie naar de beroemde melodie van deze wals te verwerken in zijn compositie *Am Donaustrande (Liebesliederwalzer* op. 52 nr 9).

XIV

Hoewel Johannes Brahms de traditionele Latijnse tekst van de requiemmis en de daarbij behorende verwijzing naar het laatste oordeel heeft vervangen door een eigen selectie van troostrijke bijbelpassages, roept hij in het zesde deel van *Ein deutsches Requiem* de sfeer van het *Dies Irae* uit Mozarts *Requiem* op, in het bijzonder door de chromatische reeksen van achtste noten die in de maten 81 en 127 het *Vivace* voorbereiden.

XV

De drie zonnen die de eenzame *Wanderer* in Franz Schuberts lied *Die Nebensonnen* (uit de cyclus *Winterreise*) aan de hemel ziet zijn niet geïnspireerd door de twee zonnen die Pentheus (in Euripides' *Bacchae* 918) beweert te aanschouwen wanneer een toestand van extase maakt dat hij alles dubbel ziet.

(Contra: P.J.M. van Alphen, 'Schubert en Euripides', *Hermeneus* 51 [1979], 30-31)

XVI

Nederlandse politici zouden iets kunnen leren van Dionysius van Halicarnassus' karakterisering (*Comp.* 11) van de politieke welsprekendheid als 'een soort muziek', die van vocale en instrumentale muziek slechts in mate maar niet in hoedanigheid verschilt.

XVII

Helderheid is de eerste vereiste van een wetenschappelijke publicatie.